

عنوان فرآیند

آمیختگی شعر و حدیث در تدریس علوم پزشکی

صاحبان فرآیند و همکاران:

کازم مسکنی عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار

مقدمه:

شعر و شاعری برای خود عالمی دارد؛ دنیایی سراسر تخیل و لطافت. مقوله شعر آنقدر جذابیت دارد که همواره نسبت به آن نگاه کارکردی هم وجود داشته است

شعر علاوه بر زیبایی‌های ذاتی‌ای که دارد دارای چنین محاسنی هم هست و به همین دلیل همواره به آن به عنوان ابزاری که می‌تواند به کمک دیگر علوم هم بشتابد، نگاه شده است. حتی مدتی است که برخی از شاعران و اهل ذوق به منظوم کردن ترجمه‌های قرآن کریم روی آورده‌اند.

اهمیت نقش شعر در تفهیم اصول عرفان نظری از دیرگاه پدیده‌ای پذیرفته شده بوده است. حدیقه الحقیقه سنایی، منطق الطیر عطار، و گلشن راز شبستری را باید نمونه‌های موفقیت آمیز این همیاری شعر و تصوف در اشاعه مفاهیم کلیدی اندیشه‌های عرفانی دانست. اما قابل تأمل است که سه اثر نام برده، و بسیاری آثار مشابه دیگر، همه در چند نکته اساسی شریکند. همه در فرم مثنوی سروده شده‌اند که ساختاری مناسبتر برای توضیح و تفهیم و در نتیجه تدریس دارد تا بیان غنایی عواطف درونی که بیشتر حیرت برانگیز است تاحیرت زدا. افزون بر این، در آنها آنچه می‌بایست مورد تفهیم و تدریس قرار گیرد بر زیبایی و ساخت کلام ارجحیت کامل دارد. به زبان دیگر، آنچه تعمداً در معرض دید قرار می‌گیرد زبان شعری نیست - برخلاف غزل‌های حافظ که در آن بیان هنرمندانه همیشه در دیدگاه خواننده نگاه داشته می‌شود. در این آثار ظرائف زبانی در پس اهداف اخلاقی-عرفانی پنهان می‌شوند و اگر خودی نشان بدهند برای بهتر تحقق بخشیدن به آن هدفهاست.

اهداف فرآیند:

۱- تفهیم سهل تر موضوع

۲- ایجاد جاذبه در جهت تمرکز فراگیر

۳- آشنایی بیشتر فراگیر با فرهنگ جامعه

آماده سازی فر آیند:

۱- برخورد علمی محض با موضوعات پزشکی جو یکنواخت و گاهها دلهره آوری که ناشی از سختی موضوعات است ایجاد می نماید که تلطیف این فضا لازم به نظر می رسد

۲- در قرن چهارم و پنجم هجری اکثر معلمها دروس خود را با استفاده از شعر تدریس می کردند؛ حتی پزشکها مانند حکیم میسری نیز دارو و درمان خود را از طریق شعر و وزن به بیمار تجویز می کردند. در برخی مواقع صرف و نحو دانهایی همچون «ابن مالک» در «الفیه» برای راحتی کار خود و مخاطبان شان به وزن متوسل می شدند

۳ - حدیث نیز در باور دینی ما ایرانیان جایگاهی بس رفیع دارد که اگر به مصداق و بجا از آن بهره گرفته شود مفاهیم را با روح فرد آمیخته خواهد کرد

ساختار روش مند فر آیند:

متناسب با موضوعات علمی از اشعار مرتبط شاعران نامدار و ضرب المثل ها و احادیث مرتبط بهره گرفته می شود

مشاهدات شخصی نگارنده حاکی از آن است که دانشجویان در لابلای مطالب علمی خود اشعار و احادیث ارائه شده حین توضیحات را نیز یاد داشت می نمایند

نتایج مهم فر آیند:

۱- با نظر سنجی از دانشجویان در پایان هر جلسه دانشجویان با اظهار رضایت از خروج از یکنواختی تدریس معتقد هستند که این شیوه به جایگزینی مطالب در ذهن و کاربردی شدن آن کمک میکند

۲- حضور دانشجو در کلاس توأم با نشاط و دقت است

۳- نتایج آزمون گروه های مورد تدریس با این روش بهتر از گروههایی است که بدون این مداخله ارائه شده است

ابتدا این روش را در ارائه درس بهداشت دانش آموزان پیاده با توجه به رضایت حاصل از نتایج به سایر دروس نیز تعمیم دادم

به عنوان مثال در توصیف

درد:

▶ منم بیمار و نالان زین شب تار

که در شب بیش باشد درد بیمار.

(ویس و رامین).

► پیش از این بحر به دل عقده گرداب نداشت
درد از گریه من در دل عمان پیچید.

صائب

► بختم گره گشا شده گویا که از دلم
درد هزار ساله به یک ناله می رود.

باقر کاشی

شرح حال!!!!

هر آنکس که پوشید درد از پن شک

زمزگان فرو ریخت خونین سرشک
فردوسی

ما درد پنهان با یار گفتیم

نتوان نهفتن درد از طبیبان
حافظ

درد در عالم ار فراوان است

هر یکی را هزار درمان است
خاقانی

همه دردی رسد آخر به درمان

دل ما بی که دردش بی دوا بی
بابا طاهر

گناه، درد بشریت

قال رسول الله صلی الله علیه و اله و سلم: الا أخبرکم بدائکم
من دوائکم دائکم الذنوب و دوائکم الاستغفار

پیامبر اسلام(ص) فرمودند: آیا شما را به درد هایتان و راه درمان آن، آگاه نکنم؟ درد شما گناه است و
درمان آن توبه(واقعی) کردن است. بحار الانوار ج ۲۸۳/۹۰

خدایا چنان کن سر انجام کار
تو خوشنود باشی و ما رستگار